

Madde Ba??ml?I???na Toplumsal Bak?? Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Madde Ba??ml?I???na Toplumsal Bak?? Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=25474>

Özet

Madde Ba??ml?l????na Toplumsal Bak?? Ölçe?i (MBTBÖ), Polat ve Kök (2019) taraf?ndan toplumsal alg?y? ve tutumlar? ölçmek amac?yla geli?tirilm?, psikometrik özellikleri incelenmi? bir araçtır. Bu ölçek, bireylerin madde ba??ml?l???? olgusuna, bu durumun nedenlerine ve ba??ml?l?kla mücadele süreçlerine dair sahip olduklar? çok boyutlu bak?? aç?s?n? de?erlendirmeyi hedefler. Ölçek geli?tirme çal??mas?, toplumsal duyarlı?k, kurumsal mücadele ve çevresel etkiler gibi kritik alanlarda mevcut alg? düzeylerini belirlemek için tasarlanm??tır. Bu araç, dört temel faktör yap?s? altında toplam 34 maddeden oluşmaktadır ve 5'li Likert tipi derecelendirme kullanır.

Anahtar Kelimeler

Madde Ba??ml?l????, Toplumsal Alg?, Tutum, Ölçek Geli?tirme, Psikometri, Sosyal Etki, Ba??ml?l?kla Mücadele.

Yazarlar

Hakk? POLAT, Baki KÖK

Amaç

Madde Ba??ml?l????na Toplumsal Bak?? Ölçe?i (MBTBÖ), toplumun madde ba??ml?l????na yönelik alg?lar?n?, tutumlar?n? ve duyarlı?k düzeylerini geçerli ve güvenilir bir şekilde ölçmek amac?yla geli?tirilm?tir. Ölçe?in temel amac?, ba??ml?l????n yalnızca bireysel bir sorun de?il, aynı zamanda aile, çevre ve kurumlar? ilgilendiren karma??k bir toplumsal sorun oldu?u gerçe?inden yola ç?karak, bu toplumsal boyutlar? detaylıca analiz etmektir.

Bu çal??ma, kamu kurumlar?n?n mücadeledeki rolüne, çevresel risk faktörlerine ve aile yap?s?n?n etkisine dair toplumsal inançlar? sistematik olarak belirleyerek, gelecekteki önleme ve rehabilitasyon stratejilerine ??k tutmayı amaçlamaktadır. Ölçek, özellikle ölçek geli?tirme süreçlerinin gerektirdi?i yüksek psikometrik standartlara uygun olarak tasarlanm??tır.

Yap?

Ölçek, madde ba??ml?l????na dair toplumsal alg?y? dört ana faktör veya alt boyut üzerinden kavramlaştırmaktadır. Bu faktörler, ba??ml?l????n ba?langıc?nda ve sürdürülmesinde etkili olan farklı sosyal ve bireysel mekanizmalar? temsil eder. Ölçe?in bütünü, bireylerin ba??ml?l????a kar?? ne ölçüde duyarlı oldu?unu, bu konuda sorumlulu?u kime attetti?ini (birey, aile, toplum, devlet) ve mücadeleyi ne kadar yeterli buldu?unu ölçen maddelerden oluşur.

Bu dört faktörlü yap?, ba??ml??k olgusunun sosyo-psikolojik kökenlerini anlamada kritik bir rol oynamaktadır: **Aile ve Birey Yap?s? Etkisi, Çevre ve Toplum Etkisi, Toplumsal Duyarl??k ve Kurumsal Duyarl??k ve Mücadele**. Bu boyutlar sayesinde, toplumsal bak?? aç?s?n?n sadece bir genelleme olmaktan ç?k?p, ba??ml??n farklı etiyolojik alanlar?na yönelik spesifik tutumlar? yans?tt?? gösterilmi?tir.

Geçerlik

Ölçe?in geçerlik çal??malar?, Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) kullan?larak gerçekleştirilmi?tir. DFA sonuçlar?, ölçe?in dört faktörlü yap?s?n?n veri ile uyumlu oldu?unu göstermektedir. Uyum indeksleri incelendi?inde, **Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA)** de?eri 0,076 olarak hesaplanm??tır. **RMSEA** için %90 güven aral??? 0,074 ila 0,078 aras?ndadır ve test istatisti?i de?eri $p \leq 0,05$ olarak bulunmuştur, bu da de?erin istatistiksel olarak anlamlı oldu?unu ve kabul edilebilir s?n?rlar içinde yer ald??n? göstermektedir.

Di?er uyum indeksleri de modelin geçerli?ini desteklemektedir: **Goodness Of Fit Index (GFI)** de?eri 0,97 ve **Comperative Fit Index (CFI)** de?eri 0,99 olarak belirlenmi?tir. Bu yüksek de?erler (0,90 ve üzeri kabul edilebilir veya iyi uyumu gösterir), ölçe?in teorik yap?s?n?n ampirik verilerle güçlü bir şekilde do?ruland??n? i?aret etmektedir.

Güvenirlik

Madde Ba??ml??na Toplumsal Bak?? Ölçe?i'nin güvenilirli?i, iç tutarl??k katsay?s? olan **Cronbach Alfa** testi ile de?erlendirilmi?tir. Yap?lan analizler sonucunda, ölçek alt boyutlar?n?n güvenilirlik düzeyleri 0,659 ila 0,929 de?erleri aras?nda de?i?mektedir.

Bu geni? aralık, ölçe?in farklı faktörlerinin de?i?ken düzeylerde iç tutarl??a sahip oldu?unu göstermekle birlikte, özellikle 0,929 gibi yüksek bir de?er, baz? alt boyutlar?n mükemmel düzeyde güvenilirli?e sahip oldu?unu kan?tlamaktadır. 0,659 de?eri ise kabul edilebilir alt s?n?ra yakın olmakla birlikte, sosyal bilimler ölçekleri için genellikle yeterli kabul edilmektedir. Genel olarak, ölçe?in tutarlı ve güvenilir bir ölçüm aracı oldu?u sonucuna var?lm??tır.

Faktör Analizi

Ölçek, dört faktörlü bir yap?ya sahiptir. Bu dört faktörlü yap?, toplam varyans?n %46,46's?n? açıklamaktadır. Bu oran, sosyal bilimler alanında geli?tirilen çok boyutlu ölçekler için kabul edilebilir düzeyde güçlü bir açıklay?c?li?i?i i?aret eder.

Yap?lan analizlerde, varyans?n faktörler aras?nda da??ılım? a?a??daki gibi hesaplanm??tır (not: analiz ç?kt?lar? alt? faktörün varyans katk?s?n? detayland?rmaktadır):

1. Faktör: Varyans?n %22,75'ini aç?klam??t?r.
2. Faktör: Varyans?n %13,68'ini aç?klam??t?r.
3. Faktör: Varyans?n %5,26's?n? aç?klam??t?r.
4. Faktör: Varyans?n %3,9'unu aç?klam??t?r.
5. Faktör: Varyans?n %3,8'ini aç?klam??t?r.
6. Faktör: Varyans?n %3,56's?n? aç?klam??t?r.

Bu da??l?m, ilk iki faktörün (Aile/Birey Etkisi ve Çevre/Toplum Etkisi oldu?u varsay?labilir) ölçekteki alg?n?n büyük bir k?sm?n? domine etti?ini göstermektedir.

Araç

Test Türü: Geli?tirme Ölçe?i (Öz Bildirim)

Format: Dört alt boyutta toplam 34 maddeden olu?an 5'li Likert tipi ölçek.

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: Genel Toplum (Türkiye Örneklemi)

Ya? Grubu: Belirtilmemi? (Yeti?kin popülasyon oldu?u varsay?lmaktad?r)

Popülasyon Detaylar?: Çal??ma, toplumda madde ba??ml?? alg?s?n? ölçmek üzere yap?lm??t?r.

Test Metodolojisi: 5'li Likert derecelendirme (1-Kesinlikle kat?lm?yorum, 5-Tamamen Kat?l?yorum). Yüksek puanlar, ilgili faktöre yönelik alg?n?n veya duyarl?l??n yüksek oldu?unu gösterir.

Anahtar Kelimeler

Sosyal Psikoloji, Madde Ba??ml??, Sosyal Tutum, Cronbach Alfa, DFA, Faktör Yap?s?, Ölçek Geli?tirme, Kurumsal Mücadele.

Yazarlar

Yazar ORCID Tan?mlay?c?s?: Belirtilmemi?tir.

Ba?l? Kurulu? E-posta Adresleri: hakkiplt@gmail.com (Sorumlu Yazar)

Yaz??ma Adresi: Belirtilmemi?tir.

??zinler, Ücret ve Test Y?I?

Test Y?I?: 2019 (Yay?n y?I? baz al?nm??t?r).

??zinler ve Ücret: Ölçe?in ticari kullan?m? ve izin ?artlar? için sorumlu yazar (Hakk? POLAT) ile ileti?ime geçilmesi gerekmektedir.

Kaynaklar

Polat, H. ve Kök, B. (2019). Toplumda madde ba??mliligi? alg?s?: Bir ölçek geli?tirme çal??mas?. *Ba??mlilik Dergisi*, 20(3), 119-132.

Makalenin orijinal ba?lant?s? DergiPark üzerinden eri?ilebilirdir: dergipark.org.tr

Ölçe?in orijinal PDF belgesi buradan indirilebilir: madde-bagimlilikina-toplumsal-bakis-olcegi-toad.pdf

Madde Ba??mliligi?na Toplumsal Bak?? Ölçe?i Maddeleri

Ölçek, dört ana faktör ve toplam 34 maddeden olu?maktadır. Maddeler, 5'li Likert tipi bir derecelendirme sistemiyle yan?lanmaktadır (1-Kesinlikle kat?lm?yorum, 5-Tamamen Kat?lm?yorum). Faktörler ve madde say?lar? a?a??da listelenmi?tir:

Aile ve Birey Yap?s? Etkisi (7m): Ki?inin psikolojik sorunlar? uyu?turucu maddeye ba?lamas? üzerinde etkilidir.

Çevre ve Toplum Etkisi (7m): Ki?inin arkada? çevresi uyu?turucu maddeye ba?lamas? üzerinde etkilidir.

Toplumsal Duyarl?lk (5m): Toplum madde ba??mliligi? konusunu görmezden gelmektedir.

Kurumsal Duyarl?lk ve Mücadele (15m): Uyu?turucu ile mücadele konusunda kamu kurumlar? aras?ndaki i?birli?i yeterlidir.